Programma

- Voorstellen en inleiding
- MMSE: uitleg over instrument
- MMSE: afname
- MMSE: scoren
- MMSE: interpretatie
- MoCA: uitleg over instrument
- MoCA vs. MMSE

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Geriant

- Onderzoek / diagnostiek
- Behandeling
- Casemanagement
- Scholing en Advies

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Geriant

Geriant biedt:

Ondersteuning, begeleiding en behandeling van mensen met dementie en hun naasten in de thuissituatie.

Van eerste verschijnselen tot opname/overlijden.

Samenwerking is belangrijk!

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

NHG-standaard Dementie (2012)

- Stap 1: signaleren
- Stap 2: diagnostiek van dementie
- Stap 3: vaststellen van aanwijzingen voor de oorzaak van dementie
- Stap 4: evaluatie van de zorgbehoefte

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Stap 2: diagnostiek van dementie

- "De huisarts (of POH) verricht in alle gevallen van vermoeden van dementie een *MMSE* en *kloktekentest*."
- "Vraag bij de *kloktekentest* aan de patiënt om een cirkel te tekenen, vervolgens de cijfers van een klok erin te tekenen, en de wijzers op 10 over 11 te zetten."
- "Alternatieve cognitieve tests worden niet aanbevolen, omdat ze niet duidelijk beter zijn dan de MMSE en met de MMSE meer ervaring is opgedaan."

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Mini-Mental State Examination (MMSE)

- Ontwikkeld door Folstein (1975) om in korte tijd een indruk te krijgen van de cognitieve functies
- Beknopt screeningsinstrument om cognitieve stoornissen te objectiveren
- Veel gebruikt als hulpmiddel bij klinische beoordeling dementie
- Het bekendste en meest gebruikte screeningsinstrument voor cognitieve stoornissen ter wereld

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Voordelen MMSE

- De afname is weinig belastend voor de patiënt
- Korte afnameduur (5-10 minuten)
- Relatief eenvoudige afname en scoring
- Internationaal erkend instrument (gemeenschappelijke taal)

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

MMSE - Nederlandse versie (2002)

- Kok en Verhey ontwikkelde voor Nederland een *gestandaardiseerde* versie met een toelichting en algemene afname- en scoringsinstructies
- O.a. aanwijzingen voor hoe je de test kunt introduceren en hoe je kunt reageren in bepaalde situaties
- Gestandaardiseerd: waarom belangrijk?

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Inhoud MMSE

20 vragen met score van 0-30:

Oriëntatie in tijd en plaats	10
Eenvoudige geheugentest	6
Concentratie / rekenen	5
Taal	5
Praxis (handelingen uitvoeren)	3
Visouconstructie (iets nadoen wat je gezien hebt)	1

Hoe lager de score, hoe slechter het cognitief functioneren

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Afname (1)

Algemene afname-instructies:

- Maximaal 3 maal vraag herhalen bij geen duidelijk antwoord, tenzij anders aangegeven (vraag 7 & 9)
- Geef geen hints!
- Let op tijdslimiet, verschilt per opdracht. Buiten de tijd is 0 punten. (Gebruik evt horloge of stopwatch op telefoon)
- Accepteer een fout antwoord, stel de vraag niet opnieuw

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Afname (2)

Algemene afname-instructies:

- Laat niet blijken dat een antwoord fout is (bv door hoofdschudden)
- Probeer lange onderbrekingen te voorkomen
- Gebruik alleen pen bij de schrijf/tekenopdrachten, geen potlood en gum
- Vraag naar bril en/of gehoorapparaat
- En tot slotte: kijk om je heen: krant/klok/teletekst/kalender/agenda in zicht? Afdekken of anders gaan zitten.

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Afname (3)

- Hoe zouden jullie de test introduceren bij een patiënt?
- Oefening: gezamenlijk scoren aan de hand van video-opname

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

[redacted]

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Scoring

- Gebruik de scoringsinstructies op het formulier
- Tel score op

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Oefenen in subgroepjes

- Vorm groepen van twee: één speelt patiënt, de ander onderzoeker
- Neem de MMSE af, zoals jij denkt dat het goed is
- Blijf in je rollen!
- Bespreek na: noteer je observaties, vragen en opmerkingen
- Draai dan de rollen om

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Interpretatie (2)

- Eindscore geeft globale indruk van de aanwezigheid van stoornissen in één of meer cognitieve domeinen
- Dus geen diagnostische test voor dementie! Slechte score = diagnose dementie.
- Er kunnen vele verklaringen zijn voor slechte scores: invloed visus, gehoor, motoriek, motivatie, pijn, medicatie, stemming, lichamelijke ziekten, etc

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Interpretatie (2)

- Veel gebruikte cut-of score is < 24 (wel/niet cognitieve stoornissen)
- Dit punt is discutabel: scores >24 sluiten cognitieve stoornissen niet altijd uit, onder andere door:
  - Leeftijd, opleidingsniveau en geslacht zijn van invloed op scores
  - Psychometrische eigenschappen: sensitiviteit en specificiteit
- Te strikt hanteren cut-off score zonder rekening houden met deze factoren leidt onherroepelijk tot classificatiefouten

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Interpretatie (3)

- Scores rondom en boven de cut-off score bij *klinisch verdachte indruk op dementie* zijn indicatie voor vervolgonderzoek
- De MMSE is niet geschikt om te differentiëren tussen verschillende vormen van dementie
- Beperkt geschikt om ziekteprogressie te volgen

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Nadelen MMSE

- Plafondeffect bij gezonde mensen, zeer lichte cognitieve stoornissen en hoge opleidingsniveaus
- Bodemeffect van de eindscore bij (zeer) ernstige dementie
- Nadruk op taal en oriëntatie: inhoud is zeer verbaal (onbetrouwbaar bij taalproblemen)
- Mensen met zelfde score zijn slecht vergelijkbaar, omdat items sterk verschillen
- MMSE test cognitieve functies slechts globaal
  - Executieve functies, visueel-ruimtelijke vaardigheden en constructieve praxis worden niet of amper onderzocht
  - Sommige cognitieve functies worden door slechts 1 item onderzocht
  - Geheugen wordt in slechts geringe mate getest

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Psychometrische kwaliteit (1)

- Validiteit is de mate waarin een test erin slaagt te meten wat hij pretendeert te meten
- De betrouwbaarheid geeft de mate weer waarin een test onder verschillende omstandigheden (bv situatie, tijdstip, onderzoeker) bij één persoon dezelfde uitkomst oplevert.
  - Standaardisatie van testmateriaal, afname- en scoringsprocedure, maar ook voldoende testlengte bevorderen betrouwbaarheid
  - Sensitiviteit is de kans dat iemand met een stoornis daadwerkelijk als gestoord uit een test komt
  - Specificiteit is de kans dat iemand zonder de stoornis als normaal uit de test komt

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Psychometrische kwaliteit (2)

- Betrouwbaarheid en validiteit redelijk tot hoog
- De sensitiviteit is *redelijk* en de specificiteit is hoog voor onderscheiden van patiënten met matig-ernstige dementie van gezonde ouderen zonder cognitieve stoornissen
- Matige sensitiviteit voor het onderscheiden van lichte cognitieve stoornissen (MCI) en beginnende dementie van gezonde ouderen, zeker bij 'jonge' ouderen en hoogopgeleide personen (plafondeffect)
- Bij (vrouwelijke) patiënten met lagere opleidingsniveaus én bij patiënten met hoge leeftijd is gebruik van normgegevens van Kempen e.a. (1995) aan te bevelen

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Nederlandse normgegevens

Leeftijd, opleiding	Gemiddelde score (SD)
70-79, laag	26,4 (2,6)
70-79, midden	27,5 (2,0)
70-79, hoog	28,6 (1,4)
> 80, laag	25,4 (3,1)
> 80, midden	26,6 (2,4)
> 80, hoog	27,8 (1,8)

Laag = lager onderwijs

Middelbaar = LBO t/m voorbereidend hoger onderwijs

Hoog = HBO/WO

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Diagnose dementie

- MMSE is hulpmiddel bij klinische beoordeling voor de diagnose dementie
- De interpretatie van de eindscore komt neer op het begrijpen van deze gegevens tegen achtergrond van (hetero)anamnestische gegeven
- Dus doe geen absolute uitspraak over het wel of niet aanwezig zijn van de diagnose dementie

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Criteria dementie

- Beperkingen in minstens 2 gebieden van het denken
  - Geheugen
  - Aandacht
  - en tempo
  - Plannings- en overzichtsvermogen
  - Taal
  - Ruimtelijk inzicht
  - Gedrag
- De beperkingen zijn een duidelijk verschil met vroeger
- Door de beperkingen kun je niet meer geheel zelfstandig functioneren
- De beperkingen komen niet door een depressie of delier

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Voor de praktijk

- Goed als eerste screenen om niet-pluis gevoel te onderzoeken
- Nuttig bij onterechte ongerustheid bij patiënt
- Uitslag op MMSE bepaalt noodzaak voor verdere diagnostiek (ook zorgdiagnostiek)

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Montreal Cognitive Assessment (MoCA)

- Door Nasredinne e.a. ontwikkeld in 2004, door Dautzenberg en De Jonghe vertaald in 2004
- Oorspronkelijk ontworpen om mensen met lichte cognitieve stoornissen (MCI) te onderscheiden van gezonde ouderen
- 11 opdrachten/items, scorerange 0-30
- Score <20 is indicatief voor dementie, <25 voor MCI

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

MMSE vs MoCA voor dementie

	Afkappunt	Sensitiviteit %	Specificiteit %	PPW	NPW	Overall classificatie
MMSE	<24	69	97	98	61	79
MoCA	<21	81	81	94	55	81

Geriant hulp bij dementie Nederlands validatie-onderzoek door Thissen e.a., 2010)

© Geriant 2020

MMSE vs MoCA voor MCI

	Afkappunt	Sensitiviteit %	Specificiteit %	Overall classificatie
MMSE	<24	23	98	70
MoCA	<26	72	73	72

Geriant hulp bij dementie Nederlands validatie-onderzoek door Thissen e.a., 2010)

© Geriant 2020

Conclusie MoCA

- Toegevoegde waarde MoCA bij screenen MCI en dementie tov de MMSE is beperkt
  - Bij MCI kans van 27% op fout-positieve uitslag
  - Bij dementie niet zoveel beter dan MMSE
- Door langere afnameduur niet altijd praktisch
- Meer belastend door moeilijkere items
- Kan wel als alternatief gedaan worden als MMSE recent al is gedaan

Geriant hulp bij dementie

© Geriant 2020

Tenslotte…..

- Zijn er nog vragen?
- Wat neem je mee naar de praktijk?

Geriant
hulp bij dementie

© Geriant 2020

31

Bedankt voor uw aandacht!

Vragen?

Handige websites:
www.geriant.nl www.dementie.nl
www.alzheimer-nederland.nl www.dichterbijdementie.nl

©
Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, hetzij mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Geriant

Geriant
hulp bij dementie

© Geriant 2020

32